

MUHAMMAD YUSUF SHE’RLARIDA “MUHABBAT LINGVOKONSEPTI”

Rasuljon Tojimatov G’anijonovich

*University of Business and Science oliy ta’lim muassasi,
til va adabiyot ta’limi kafedrası katta o’qituvchisi
filologiya fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD)*

Annotatsiya: *Maqolada lingvistik hamda konsept tushuncha sifatida muhokama qilinadi. bir turdagi boshlang’ich birlik, asosiy element til va madaniyatni tushunish. Buni aniqladi bu hodisani har tomonlama tahlil qilish yordam beradi til muhitining tabiati va o’ziga xos xususiyatlarini aniqlash; tadqiqotsiz tahlil qilib bo’lmaydi.*

Kalit so’zlar: *Lingvokonseptlar, konsept, konsepsiya, tipologik, leksema, sintaktik, ramzlar, voqelantirish.*

Lingvokonseptlar etnik guruhning til muhiti tabiati, uning madaniy va tarixiy borlig’i, mentaliteti va ongning asosiy arxetiplari va ijtimoiy-madaniy hayot shakllari haqida to’liq tasavvur beradi. Ma’lumki, konsepsiya nafaqat tilning tuzilishi va asosiy til shakllari, balki xalqlarning madaniyati, etnik hayotning turli jihatlari, turli xil ijtimoiy tomonlari haqida muhim ma’lumotlarni o’z ichiga oladi.

Biror konseptual tushunchalarning tipologik tahlili bevosita lug’aviy ma’nolar bilan taqqoslash orqali amalga oshiriladi. Konsept faqatgina ijtimoiy turmush tarzi, ma’naviy-axloqiy ko’rinishlarni ifoda etibgina qolmaydi, uni millatning qadriyatlarini ham aks ettiruvchi tushuncha sifatida qabul qilish mumkin.

Kubryakovanning ta’kidlashicha, konsept – inson psixikasida aks etadigan, butun olam qiyofasini ifodalaydigan lisoniy ong bo’lib, mental leksikonning xotiradagi operativ mazmuniy birligi sanaladi⁸⁵. Konsept ko’proq jamoaviy, ya’ni qon-qarindoshchilik, mahalla-qo’shnicilik munosabatlari bilan ham bevosita aloqador sanalsa, uni faqatgina ijtimoiy turmush tarzi, ma’naviy-axloqiy ko’rinisharni ifoda etibgina qolmasdan, millatning qadriyatlarini ham aks ettiruvchi tushuncha sifatida ham qabul qilish mumkin. Shuning uchun ham, mavhum bo’lgan konseptlar nafaqat nazariya, balki turmush tarzi masalalarini ham qamrab olishi mumkin.

Konseptlar nafaqat biror xalq yoki millatning umumiy qarashlari ostida, balki jamiyat bilan hamnafas amal qiladi. Mehr-muhabbatni, sevgi konsepti oilaviy munosabatlarga qurilganligini kuzatish mumkin. Xususan, mehr-muhabbat va do’stlik bor joyda baxt mavjud bo’ladi.

Borliqdagi predmet va hodisalarni bilish, idrok etish bir qator mantiqiy va ruhiy harakatlar bilan bog’liq holda amalga oshadi. Bu faoliyatning dastlabki bosqichini ma’lum bir obyektning boshqa obyektlardan farqlash amalini tashkil qiladi. Keyingi

⁸⁵ Кубрякова Е.С. Концепт // Краткий словарь когнитивных терминов. – М.: Университет, 1997. – С. 90.

“IZLANISH SAMARALARI”

№9 mavzusidagi respublika an’anaviy ilmiy-nazariy anjumani

bosqichda esa farqlovchi belgilarni chog‘ishtirish asosida obyektning hissiy obrazi yuzaga keltiriladi. Navbatdagi bosqichda hosil qilingan hissiy obraz inson xotirasidagi boshqa ramzlar bilan taqqoslangan holda umumlashtiriladi.

Muhabbat leksemasi arab tilidan o‘zlashgan bo‘lib, sevgi, ishq, bog‘lanish ma’nosini ifodalaydi. Keng ma’noda biror shaxsga, narsaga, faoliyatga berilish, moyillik tuyg‘usini anglatadi. She’riyatda inson qalbini junbushga keltiruvchi bosh mavzulardan biri sanaladi va har bir xalq madaniyatida, har bir ijodkor asarlarida o‘ziga xos jarang, o‘ziga xos ifoda yo‘sini orqali tasvirlanadi. Mumtoz she’riyatda ham, zamonaviy o‘zbek lirikasida ham muhabbat alohida konsept darajasida ifodalanadi. Ayniqsa, Muhammad Yusuf ijodida muhabbat lingvikonsepti o‘ziga xos leksik va sintaktik vositalar, ramzlar orqali voqelantiriladi:

*O‘tar qancha yillar to‘zoni,
Yulduzlar ko‘z yoshi samoni,
O‘tar inson yaxshi, yomoni,
Mehr qolur, muhabbat qolur.*

Mazkur satrlarda mehr va muhabbat hayot charxpalagini aylantiruvchi kuch sifatida tasvirlanadi.

Muhammad Yusufning “Biz baxtli bo‘lamiz” deb nomlangan she’rida pok sevgining qudratli kuchi, uning inson ruhiyatida qiladigan o‘zgarishlari g‘oyat ohorli, hech kimnikiga o‘xshamaydigan tarzda tasvirlangan. She’rning dastlabki misralariyoq o‘quvchini o‘ylantiradi. Hech qanday sababsiz bahs-munozaraga chorlayotganday tuyuladi. Ayni vaqtda, sevmorning o‘zi baxt ekani, aks holda, bu tuyg‘u insonga loyiq ko‘rilmasligi juda o‘ziga xos yo‘sinda ifodalanadi. Chindan ham “Xudo xohlamasa uchrasharmidik!” Shu misralarga tayanib, o‘quvchi oshiq va ma’shuqa munosabatlarining haqiqiy holatini tasavvur qilishga urinib ko‘radi. She’rning: “Rayhon hidlarini yo‘llarimga sep” satrida ifodalanayotgan fikrni aniqlashga urinish lozim. Har bir o‘zbekning hovlisida o‘sadigan rayhondan biror ramz topishga harakat qiladigan, uning yoqimli hidi bilan oshiq holati o‘rtasida bog‘liqlik borligini ilg‘ashga urinadigan kishi she’rdagi yashirin ma’nolarni tuyadi. Jiddiy e’tibor qilinsa, oshiq o‘z ko‘chasidan tez-tez o‘tib turishni ma’shuqadan so‘rayotganini anglash mumkin bo‘ladi⁸⁶.

She’rdagi “Kut meni har oqshom ko‘kka oy chiqqan” satri grammatik nuqtayi nazardan to‘g‘ri ifodalanmagan. U to‘g‘ri grammatik holatga keltirilsa, ya’ni “Ko‘kka oy chiqqan har oqshomda meni kut” tarzida ifodalansa, shoir aytmoqchi bo‘lgan fikr

⁸⁶ Кубрякова Е.С. Концепт // Краткий словарь когнитивных терминов. -М., Изд-во Моск. Ун-та, 1997. -С 90.

“IZLANISH SAMARALARI”

№9 mavzusidagi respublika an’anaviy ilmiy-nazariy anjumani

ham she’r ohangi ham o’zgarib ketadi. Odatda, oshiqlar oydin tunlari uchrashishadi. Oy uchrashuv ramzi ham. Shu bois oshiq ma’shuqasidan ko’kka oy chiqqan har kech o’zini kutishni o’tinadi. Negaki, sabr bilan kutish visolga olib boradi.

She’rda ma’shuqaga qarata: “Aybing – seni onang chiroyli tuqqan”, – tarzidagi “ayblov” bor. Hali she’riyat tajribasida fazilatni aybga aylantirish tajribasi uchramagan. Muhammad Yusuf esa “ayblov”ni go’zal badiiy shaklga sola bildi. “Nur tomsin lablaring sohillaridan” misrasidagi tasvir yo’sini boshqa oshiqona she’rlarda uchramaydi. Bu holat Muhammad Yusufga xos bo’lgan novatorlik sanaladi. Uchinchi bandning so’nggi misrasi “Kipriklari uzun kokillaridan” tarzida ifodalangan. Bu o’rindagi favqulodda quyuq mubolag’aning hayotiy asosi bor: sohibjamol ma’shuqaning juda uzun kipriklari va o’ta kalta sochi qiyosi ham go’zal badiiy vazifani bajarishga, ham oshiq tuyg’ularini ifodalashga xizmat qilgan. Bu o’rinda Muhammad Yusufga xos nozik lutf, qochirim ham bor. She’rda qahramon holati va sifatlari:

*Tundan so’z qarz olib, tongga tutguvchi,
Sening yoningda ham seni axtarib,*

Sening yoningda ham seni kutguvchi... tarzidagi iqrorda aks etgan. Shoir o’z fikrini sening ishqingda tuni bilan so’z izlab she’r yozaman singari jaydari shaklda ifodalamaydi. Oshiq qalb visolning o’zi bilan hech qachon qanoatlanolmasligini ham ro’zg’oriy yo’sinda aytmaydi. Balki bu yuksak tuyg’ularni ularga mos bir nazokat bilan aks ettirib, ruhiy holatni bildirishi, hissiyotga ta’sir ko’rsatishi jihatidan tengsiz she’r vujudga kelishini ta’minlaydi. She’rdagi:

Barcha farishtalar sening qalbingda,

Ijarada turgan qizlar men uchun!.. misralarida oshiqning ma’shuqaga cheksiz ehtiromi, ishonchi avj pardalarda ko’rsatilgan. U sevgilisini farishtalardan-da ortiq sanashi pardali bir tarzda ifodalangan. Muhammad Yusuf she’riyati kishi sezimlarini noziklashtiradi, unda murakkab tuyg’ularni ilg’ash, his etish ko’nikmasini shakllantiradi.

Muhammad Yusuf kompozitsion usullardan yana biri bo’lgan ko’chimdan ustalik bilan foydalanib, asarlarini jonli so’zlashuv tiliga yaqinlashtiradi. Ushbu usulni shoirning “Muhabbat” she’rida uchratamiz:

*Qalbgga zardob bo’lib to’lganing alam,
Gohi ochilmasdan so’lganing alam
Muhabbat, muhabbat, hammasidan ham
Sochga oq tushganda kelganing alam!...*

“IZLANISH SAMARALARI”

№9 mavzusidagi respublika an’anaviy ilmiy-nazariy anjumani

Muhammad Yusuf: “Agar sevgi bo‘lmaganida, balki butun ijodimni onamga bag‘ishlagan bo‘lardim. Shoirning ko‘plab sherlarida uchratish mumkin bo‘lgan “Singlimga maktub”, “Sevgi bu”, “Qizil olma”, “She’riyat bu”, “Samarqand” kabi bir qator she’rlari shular jumlasidandir.

Muhammad Yusufning mahorati she’rlarining sarlavhalarida ham yorqin ko‘rinadi. Shoir she’rlarining mazmunidan kelib chiqib sarlavha tanlaydi. Sarlavhani asarlarining g‘oyasini ochish vositasi sifatida ishlatadi.

Muhammad Yusuf o‘z ijodida mehr-muhabbatga ham alohida e’tibor bergan. Jumladan, “Bir qiz yig‘lar” nomli she’riniig tahlillarida sevgi azobi qiynoqlaridan, sevgining oshiq nazdidagi yolg‘onlaridan iztirob chekib ko‘z yosh to‘kayotgan, aldangan bir munis muhabbat qurboni portreti ko‘z o‘ngimizda gavdalanadi. She’riy asarda tabiat (ya’ni peyzaj) va inson o‘rtasidagi uyg‘unlik holati o‘z o‘rnini topadi. **Yer** bag‘ridan ko‘z yosh singari sirg‘alib chiqayotgan buloq boshida, bir umrga ma’yuslikka mahkum bo‘lgan majnuntollar qoshida, iztirob to‘la ko‘z yosh to‘kayotgan lirik qahramon gavdalanadi. Kitobxon uning tuyg‘ularini his qiladi, ta’sirlanadi.

Odatda, barcha ijod ahli o‘z badiiy asarlarida obrazlarni, g‘oyaviy maqsad yo‘lida qo‘llaydi. Badiiy obrazlar orqali personajlar kechinmalari, yashash sharoiti va muhitga bo‘lgan munosabati ham ifodalanadi. Natijada, har bir obraz muayyan g‘oyaviy yuk tashiydi. Ijodkor badiiy niyatiga ko‘ra va asar g‘oyasini ifoda qiluvchi obrazlar ta’sirchanlik kasb etadi. Xalq shoiri Muhammad Yusuf she’riyatiniig g‘oyasi va obrazlari xususida fikr yuritganda shuni alohida ta’kidlash lozimki, she’rlarining bosh g‘oyasi yaratgan obrazlarining qon-qoniga singib, kitobxonni inson shaxsi va hayoti haqida fikrlashga, inson ko‘nglini anglashga, his qilishga yo‘llaydi. O‘zbek xalqining bulbulzabon farzandi, barcha dillarga o‘z she’rlari bilan yo‘l topa olgan O‘zbekiston xalq shoiri Muhammad Yusuf she’riyati hamon mangulik qo‘shig‘iday yangramoqda. Bu she’riyatning rangin jilosi adabiyot olamini quyosh kabi yoritib keladi. Shoirning millat va yurt istiqboli sharafiga bitgan go‘zal she’rlari o‘zining samimiyligi, soddaligi, badiiy mukammalligi bilan millionlab insonlar qalbida aks sado beradi. Uning, mehr- muhabbat, sevgi kabi bir qator she’rlari haqiqiy she’riyatning yurtni va hayotni qanday kuylamog‘i lozimligini isbotlaydigan asarlardir. Masalan, bunga misol tariqasida ushbu she’rini olishimiz mumkin:

*Muhabbat, ey go‘zal iztirob,
Ey ko‘hna dard, ey ko‘hna tuyg‘u.
Ko‘kragimga qo‘lingni tirab,
Yuragimni to‘kib qo‘yding-ku.*

“IZLANISH SAMARALARI”

№9 mavzusidagi respublika an’anaviy ilmiy-nazariy anjumani

Albatta, muhabbat tuyg‘usini ko‘hna dard deb tilga olish Muhammad Yusufga xos yangilik edi. Bu chiroyli satrlarda namoyon bo‘lgan.

Sevgi bamisoli lolaqizg‘aldoq,

Teginmay bo‘lmaydi.

Tegsang to‘kilar.

Alvon bir gumbazning o‘rtasi oppoq...

Buni bir men-u bir kapalak bilar.

Shoir she‘riyatidagi turfalik, insoniy tuyg‘ular qalbimizni junbushga keltirmasdan iloji yo‘q. Muhammad Yusufning chiroyli va ma‘nodor she‘rlarida biz tarixga, o‘tmishga nazar tashlaymiz, yurtimiz bilan xayolan suhbat qurganday bo‘lamiz, insoniy tuyg‘ular og‘ushida ajib xayollarga berilamiz.

Har bir ijodkorning takrorlanmas ijodi bor. Jumladan, Muhammad Yusuf ijodiga nazar tashlaydigan bo‘lsak, bir qarashda oddiy, ko‘ringan, lekin hech kim ana shunday yoza olmaydigan ijodi bor. U betakror iqtidor egasi ham edi. Muhammad Yusuf kamdan kam tug‘iladigan iste‘dod egasi bo‘lish bilan birga, kamdan-kam shoirda uchraydigan xislat egasi – shihratdan qochadigan kamsuqum inson edi. Odamlar uning she‘rlarini hayajonsiz o‘qimaydigan, kitoblarini do‘konlardan qidirib yuradigan bo‘ldilar. Shoir – serqirra ijodkor. U qalamga olgan mavzular turli xil bo‘lib, barchasiga o‘ziga xoslik bilan yondashgan. Uning she‘rlarida mehr-muhabbat, sevgi tarannum etiladi.

Muhammad Yusufning ijodida asosiy o‘rinni muhabbat mavzusi egallagan. Buyuk faylasuflar ta‘biri bilan aytganda, muhabbat eski narsa, biroq har bir ko‘ngil uni yangilaydi, yangidan kashf etadi. Muhabbat mavzusidagi she‘rlardan shoirning qalami ravonlashadi, mavhum tuyg‘u aniq shaklga kiradi, o‘zligini izhor etayotgan his tilga kiradi. Muhabbatning ozorlari, firoq-u jafolari, vasl-u vafolari poetik obrazlarda, kutilmagan sifatlarda o‘ziga xos tarzda, ta‘bir o‘rni bo‘lsa, muhammadona uslubda ifoda etiladi.

Muhabbat, ey go‘zal iztirob,

Ey ko‘hna dard, ey ko‘hna tuyg‘u.

Ko‘kragimga qo‘lingni tirab,

Yuragimni to‘kib qo‘yding-ku.

Muhabbat, ey go‘zal iztirob,

Ko‘chang kezdim sarson, dovdirab,

Yuzlarimga yuzlaring tirab,

Ko‘zlarimni boylab qo‘yding-ku!..

“IZLANISH SAMARALARI”

№9 mavzusidagi respublika an’anaviy ilmiy-nazariy anjumani

Shoirning Vatan haqidagi qarashi, unga bo‘lgan muhabbati “Vatanni seving” sarlavhali she’rida nihoyatda tiniq, avj pardada ifodalagan:

*Kimlardir kaftida gul ushlab yurar,
Kimlardir qo‘lida palaxmon toshi.
Chayqalib turganda dunyo guldirab,
Yurtning poyidadir yigitning boshi.
Sevsangiz avval shu Vatanni seving,
So‘ng shahlo ko‘z-u gulbadanni seving!*

Ushbu satrlar – buyuk mahorat mevasi, o‘z Vataniga bo‘lgan muhabbat o‘zgacha tarannum qilinganligi bilan hurmatga sazovor. Muhammad Yusuf so‘ylovchi so‘zni, o‘rni o‘rniga qo‘yib qo‘llashni biladigan ijodkordir.

Muhammad Yusuf ijodida mehrga tashnalik, insonni ayashga intilish eng yetakchi belgi edi desak, adashmagan bo‘lamiz. Jumladan, uning “Mehr qolur” she’rida o‘zi abadiy bo‘lmagan insonning amallari ham o‘tkinchi ekanligini ifoda etadi. Odamdagi mehr-u muhabbatgina inson umrini abadiylashtirishi, uni qolganlar xotirasiga o‘chmaydigan qilib joylashi mumkin. She’rda ana shu yuksak tuyg‘uni izlayotgan, shunga intilayotgan inson tuyg‘ulari aks ettirilgan. Shoir yaxshilikka chorlamaydi, ezgu ma’naviy fazilatlarni targ‘ib etmaydi, balki obrazlar tili bilan eng baland, eng noyob, eng qimmat bo‘lgan insoniy tuyg‘u bo‘lmish mehr haqida ko‘nglidagi kechinmalarni chizadi. She’rdagi:

*Anor sening yuzlaring, suluv,
Xumor sening ko‘zlaring, suluv,
Yodda qolmas so‘zlaring, suluv,
Mehr qolur, muhabbat qolur⁸⁷*

misralarida g‘oyat nozik bir ichki muntazamlik saqlangan. Shoir birinchi misrada anorga, ya’ni suluvning yuziga, ikkinchisida xumorga, ya’ni ko‘ziga, keyingisida uning o‘ziga murojaat qilarkan, suluvni suluv qilgan bu narsalar qanchalar go‘zal va yoqimli bo‘lmasin o‘tkinchi ekanini faqat uning qalb hosilasi – mehr-u muhabbatgina doimiyligini aks ettiradi.

Muhammad Yusufning “Biz baxtli bo‘lamiz” deb nomlangan she’rida pok sevgining qudratli kuchi, uning inson ruhiyatida qiladigan o‘zgarishlari g‘oyat ohorli, hech kimnikiga o‘xshamaydigan tarzda tasvirlangan⁸⁸. “Xudo xohlamasa uchrasharmidik!” Shu misralarga tayanib, o‘quvchi oshiq va ma’shuqa munosabatlarning haqiqiy holatini tasavvur qilishga urinib ko‘radi. She’rning

⁸⁷ Юсуф М. Биз бaxтли бўламиз. – Тошкент: Нихол, 2008. – Б. 2000.

⁸⁸ Юсуф М. Сайланма. – Тошкент: Шарк, 2005. – Б. 12.

“IZLANISH SAMARALARI”

№9 mavzusidagi respublika an’anaviy ilmiy-nazariy anjumani

“Rayhon hidlarini yo‘llarimga sep” satrida ifodalanayotgan fikrni aniqlashga urinish lozim. Har bir o‘zbekning hovlisida o‘sadigan rayhondan biror ramz topishga harakat qiladigan, uning yoqimli hidi bilan oshiq holati o‘rtasida bog‘liqlik borligini ilg‘ashga urinadigan kishi she‘rdagi yashirin ma’nolarni tuyadi. She‘rdagi “Kut meni har oqshom ko‘kka oy chiqqan” satri grammatik nuqtai nazardan to‘g‘ri ifodalanmagan. U to‘g‘ri grammatik holatga keltirilsa, ya’ni “Ko‘kka oy chiqqan har oqshomda meni kut” tarzida ifodalansa, shoir aytmoqchi bo‘lgan fikr ham she‘r ohangi ham o‘zgarib ketadi. Odatda, oshiqlar oydin tunlari uchrashishadi. Oy uchrashuv ramzi ham. Shu bois oshiq ma’shuqasidan ko‘kka oy chiqqan har kech o‘zini kutishni o‘tinadi. Negaki, sabr bilan kutish visolga olib boradi. She‘rda ma’shuqaga qarata: “Aybing – seni onang chiroyli tuqqan”, tarzidagi “ayblov” bor. Hali she‘riyat tajribasida fazilatni aybga aylantirish tajribasi ko‘rilmagandi. Muhammad Yusuf shuni qila oldi, “ayblov”ni go‘zal badiiy shaklga sola bildi. Muhammad Yusuf o‘z ijodida ga ham alohida e’tibor bergan. Jumladan, “Bir qiz yig‘lar” nomli she‘rini tahlil qilar ekanmiz, sevgi azoblaridan, sevgi yolg‘onlaridan iztirob chekib ko‘z yosh to‘kayotgan, aldangan bir munis muhabbat qurboni portreti ko‘z o‘ngimizda namoyon bo‘ladi.

Shoirning “Sevgi bamisoli...” deya boshlanuvchi she‘rida qizg‘aldoqni insoniy ishq, sevgi-muhabbat timsoli o‘rnida tasvirlab, o‘quvchining sohir so‘zlar orqali chuqur badiiy va hayotiy mushohadaga undaydi: Sevgi misoli lolaqizg‘aldoqdir, uni o‘ta sevganing va cheksiz yaxshi ko‘rganing uchun teginmay bo‘lmaydi, agar tegsang to‘kiladi. U alvon bir gumbaz, markazi – o‘rtasi oppoq. Buni birgina men va birgina kapalak biladi... Birinchi – ilk muhabbat bilan qizg‘aldoq orasidagi o‘xshash jihatlarni teran ilg‘agan shoir muqaddas sevgi tuyg‘usini harir va nafis, nozik va o‘ktam lolaqizg‘aldoqqa mengzab o‘xshatadi. Ilk muhabbatga qiyosi – shoir uchun qizg‘aldoq. Sof sevgi ham shu gul kabi qalbning eng nozik va biror kishi qo‘l tekkizsa, to‘kilib ketadigan tuyg‘usi. Qizg‘aldoq ham ko‘ngildagi ishq kabi sevgining chin hislarni uyg‘otadi. Muhammad Yusuf shuning uchun qizg‘aldoq va dolaqizg‘aldoq detallarini – so‘zini betakror ko‘chimlar orqali ifoda eta oladi.

Bundan tashqari, Muhammad Yusuf o‘z ijodida qizg‘aldoq timsoli – obrazini qadrlanmagan sevgi, ishq-muhabbat sifatida ham gavdalandira oladi. Masalan, “Men o‘sha gumbazga boshimni suqdim – Qizil ko‘ylakli bir qizgina kular: Bunday boqma menga, uqdingmi? Uqdim... Buni bir men-u bir kapalak bilar” kabi tashbehli so‘zlar tizimi fikrimizga isbot bo‘la oladi.

Mahoratli so‘z ustasi shoir qizg‘aldoqning tabiiy go‘zalligi va nafis gulyaproqlaridan, tanasining noziklik belgi tasvirlaridan ijodiy foydalana olgan. Qizg‘aldoqning ming bir jihatlarni sevgining oshiqning o‘rtovchi va sevgilisidan

“IZLANISH SAMARALARI”

№9 mavzusidagi respublika an’anaviy ilmiy-nazariy anjumani

boshqani ko‘rgisi kelmay, yo‘lg‘iz bo‘lishini istash mayllarini shoir ko‘zi va shuuri bilan ilg‘aydi. Qizg‘aldoq va sevgi tushunchalarini barobarlik san’ati asosida ifodalab, she’rda yangi ma’naviy qirralarni, jihatlarni poetik mahorat bilan yarata oladi.

Yana bir misol:

So‘ng u oqqanotim uchdi-yu ketdi,

Uning umri bir kun – choshgohda o‘lar.

Momo yer aylanib manzilga yetdi,

Buni bir men-u bir charxpalak bilar...

Albatta, shoir nazdida, muhabbat birgina visol-u vasl orqali yakuniga yetadigan insoniy muqaddas tuyg‘umas. Yana nima???

Shoir qizg‘aldoq obrazini faqat sevgi ramzi va timsoli – obrazi sifatidagina ifodalamay, goh sodda va samimiy sevilgan qiz, ba’zida sevgidan boshqa hech narsani anglamaydigan oshiqalar – aldangan yorlarga, hamdard va hamfikir do‘st-u yoronlarga, mehribon va sirdosh opaga, singilga va armonlar girdobida azobga uchragan, sevgilisi orzusida o‘rtanayotgan, bag‘riqon chin ishq egasiga o‘xshatib, unga qiyoslab tasvirlab beradi.

Adabiyotlar:

1. Andaniyazova D.R. Badiiy matnda onomastik birliklar lingvopoetikasi: Filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. – Toshkent, 2017. – B.12.
2. Yo‘ldoshev M. Cho‘lponning badiiy til mahorati: Filol. fan. nomz. ... diss. avtoref. – Toshkent, 2000.
3. Yo‘ldoshev M. Badiiy matnning lingvopoetik tadqiqi: Filol. fan. d-ri ... diss. – Toshkent, 2009.
4. Yo‘ldoshev M. Muhammad Yusufni anglash // O‘zDSMI xabarlar. – Toshkent, 2020. – №3 (15). – B. 28-30.
5. Mahmudov N. Oybek she’riyatidagi o‘xshatishlarning lingvopoetikasi // O‘zbek tili va adabiyoti. – Toshkent, 1985. – № 6. – B. 48-51.
1. 6.Mahmudov N. Abdulla Qahhor hikoyalarning lingvopoetikasiga doir // O‘zbek tili va adabiyoti. – Toshkent, 1987. – № 4. – B. 34-36.
6. Mahmudov N. Shayxzoda so‘zining lingvopoetikasiga chizgilar / O‘zbek tilshunosligining dolzarb masalalari. Ilmiy-nazariy anjuman materiallari. – Toshkent, 2009. – B. 12-17.
7. Mirzayev I.K. Проблемы лингвопоэтической интерпретации стихотворного текста: Автореф. дисс. ... д-ра филол. наук.. – Tashkent, 1992.
8. Nurmonov A. Tilshunoslikning adabiyot bilan munosabati // Tanlangan asarlar. 3 jildli. – Toshkent: Akademyashr, 2012. – 3-jild. – B. 163.
9. Yaqubbekova M.M. O‘zbek xalq qo‘shiqlarining lingvopoetik xususiyatlari: Filol. fan. d-ri ... diss. – Toshkent, 2005.
10. Кубрякова Е.С. Концепт // Краткий словарь когнитивных терминов. – М.: Университет, 1997. – С 90.